

Pesachim Sources 36

רבינו חננאל מסכת פסחים דף ז עמוד ב

אמר רב יהודה הבדוק צריך שיברך קודם שיתחיל לבדוק מאי מברך ואסיקנא והלכתא אקב"ו על ביעור חמץ וכל המצות כולן מברך עליהן קודם עשייתן חוץ מן הטבילה בלבד כדתניא טבל ועלה בעלייתו אומר אקב"ו על הטבילה יש מי שאומר דבטבילה דגר בלבד הוא זה הדבר דתנן עלה וב"ה אמר הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר אבל שאר חייבי טבילות מברכין ואחר כך טובלין דגרסי' נדה קוצה לה חלה ויש אומרים כל טמא אינו מברך אלא אחר הטבילה דתנן בתרומות פ"א חמשה לא יתרומו ואם תרמו תרומתן תרומה האלם והשכור והערום והסומא ובעל קרי ואמרי' בגמ' הללו חמשה אין תורמין לכתחלה יש מהם מפני הברכה והוא האלם והערום ובעל קרי מפני שאינן יכולין לברך ולתרום ויש מהן שאינן מכוונים את המוחר והן הסומא והשכור:

רי"ף מסכת פסחים דף ג עמוד ב

ומיבעי ליה לאיניש

לברוכי ברישא והדר בדיק דאמר רב יהודה אמר שמואל כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן אמר רב חסדא חוץ מן הטבילה בלבד מאי טעמא דאכתי גברא לא חזי תניא נמי הכי טבל ועלה בעלייתו הוא אומר ברוך אתה ה' אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה ומפרשי לה רבנן דבטבילת גר בלבד אבל שאר חייבי טבילות מברכין ואחר כך טובלין דהא קיימא לן נדה קוצה לה חלתה ומחייבא לברוכי להפריש חלה ותנן נמי זב שראה קרי ונדה שפלטה ש"ז צריכין טבילה טעמא דראה קרי ופלטה ש"ז הא לא ראה קרי ולא פלטה ש"ז קורין ומתפללין ואין צריכין טבילה:

מהר"ם חלאווה מסכת פסחים דף ז עמוד ב

אלא חוץ מן הטבילה בלבד אתמר כלומר טבילת גר בלבד דאכתי לא חזי ולא מצי למימר וצונו. ואפי"ה תקנו בכל הטבילות על וכן על נטילת ידים שהי' כעין טבילה שלא רצו לחלוק בנוסח הברכות אי נמי דנ"י זמנין דלא חזו כגון מי שהיו ידיו מלוכלכות. וטבילה משום דלא מברכין אלא בשעה שהמצוה מזומנת לפניו לעשותה וכשהאשה עומדת ליכנס במים ערומה היא ובעיני מחניך קדוש וליכא עד לאחר טבילה שעלתה ונתלבשה ולכסות עצמה ולברך לא הצריכה דאיכא ביעתות דמיא כמה דשהי משו"ה תקנו כולהו בעל ומה שכתב הרב אלפסי ז"ל זב שראה קרי ונדה שפלטה ש"ז צריכין טבילה לאו למפרסק הלכתא דצריכין טבילה דהא קיימ"ל דהשתא בטלוה לטבילותא כר' יהודה בן בתירא דאמר דאין ד"ת מקבלין טומאה אלא משום דמני' שמעי' דנדה זב בלחוד מצי לברך קודם טבילה לכולי עלמא משום הכי אייתי לה.

בית הבחירה למאירי מסכת פסחים דף ז עמוד ב

ואף על פי שטבילה סתם נאמרה מדקאמר דאכתי גברא לא חזי פירשוה הגאונים דוקא באחת משתי טבילות או בטבילת הגר שאע"פ שכבר מל אינו ראוי לברך שהרי אמרו מל ולא טבל כאלו לא מל ואינו ראוי לברך אשר קדשנו במצותיו וכו' או בטבילת בעל קרי לזמן שתקנו טבילה לבעלי קריין שנמצא אסור להתפלל או לברך עד שיטבול הא טבילות של שאר טמאים מברך עובר לעשייתן שהרי אמרו נדה קוצה לה חלה ואין ספק שחייבת לברך וכן אמרו זב שראה קרי ונדה שפלטה שכבת זרע צריכין טבילה ר"ל לתפלה ולברכות ואחר טבילה לקירויין או לפליטתן מברכות ומתפללות ואף על פי שלא כלו עדיין ימי זיבה ונדות אלא שטבלו לקירויין ולפליטתן שאינה אלא טומאת ערב אלמא דזב ונדה כל דליכא קרי ופליטה מברכין ומתפללין ומאחר שמתפללין ומברכין לשאר מצות אף הם מברכים על הטבילה קודם טבילה ועכשו שטבלו לטבילת בעל קרי ופליטה אין מקום לשמועה זו אלא בטבילת גר וזהו שגדולי הפוסקים לא הביאו בה אלא טבילת גר ומ"מ גדולי הרבנים כתבו שמאחר שבטבילת בעל קרי הותקנה הברכה לאחר הטבילה אף בכל הברכות כן וכן דעת התוספות אחר שבטבילת גר גם כן הותקנה כן ואני אומר שמן הדין אין ראוי לברך אלא אחר הטבילה וכדתי סתמא חוץ מן הטבילה ולא אמר חוץ מטבילת גר או בעל קרי וכן קתני סתמא טבל ועלה בעלייתו אומר ברוך אשר קדשנו וכו' על הטבילה ואף על גב דנדה קוצה לה חלה ומברכת בזה לא הגיע זמן טבילתה ומאחר שהיא עושה את המצוה אין ראוי להפקיע את ברכתה מכל וכל אבל טבילה שהיא באה עכשו לטהר נוח לנו שתמתין עד שתטבול ותהא הברכה תכופה לטבילה קודם שתתנגב שכל שאפשר לה בנקיות יישר כחה והראיה שהרי נטילת ידים תקנו הגאונים שלא לברך עד שיטול ויברך אחר הנגוב ואף על פי שלדעת האוסר בנטילת ידים בתשעה באב וביום הכפורים אינו נמנע משאר ברכות מ"מ כל שהוא בא ליטול אינו מברך עד שיטול שכל שאפשר לו בנקיות כך הוא בראוי ואף על פי שאמר דאכתי גברא לא חזי לישנא רויחא כלומר שאינו נקי לגמרי ואינו ראוי לברך עד שיתנקה הואיל והוא סמוך לנקיותו וכן עיקר:

רמב"ם הלכות ברכות פרק יא הלכה ז

אין לך מצוה שמברכין אחר עשייתה אלא א טבילת הגר בלבד שאינו יכול לומר אשר קדשנו במצותיו וצונו שעדיין לא נתקדש ולא נצטוו עד שיטבול, לפיכך אחר שיטבול מברך על הטבילה מפני שהיה דחוי מעיקרו ולא היה ראוי לברך

חידושי הריטב"א מסכת פסחים דף ז עמוד ב

וכתב הרי"ט ז"ל וטעם זה שאמרו חז"ל לברך על המצוה עובר לעשייתן כדי שיתקדש תחלה בברכה ויגלה ויודיע שהוא עושה אותה מפני מצות השי"ת, ועוד כי הברכות מעבודת הנפש וראוי להקדים עבודת הנפש למעשה שהיא עבודת הגוף.

חתם סופר מסכת פסחים דף ז עמוד ב

כל המצות כולן מברך עליהם עובר לעשייתן דקדק לומר כל המצות והיה די באומרו חייב לברך על המצות עובר לעשייתן י"ל משום דמבואר בכוזרי טעם הברכה שיהי' ההכנה לעשיית המצוה וקבלת הקדושה ההיא ע"ד שהוסיפו המקובלי' עתה לומר הרני מזמן וא"כ הי' אפשר לומר דוקא במצות שהם הכנת קבלת תוספת קדושה כאכילת פסח וקדשים או מצוה והדומה ישיבת סוכה והנחת תפילין ורבי' כאלו לזה יצטרך ההכנה קודם עשייתן משא"כ מצות שטעמם להעביר גילולי' מן הארץ כביעור חמץ והדומה ולדעת המקובלי' גם חתוך הערלה מסוג זה על זה א"צ הכנה ומכ"ש במצות שטעמם לתת גם חלק להס"ם לסתום פיו כשעיר המשתלח ורוב סעודת מצות מזה הסוג וה"א שברכתן הוא רק ברכת השבח ויכולי' לברך אח"כ כמ"ש הר"ן בברכת השבח קמ"ל כל המצות דייקא וזה מרומז במקראי קדש דמייתי דויעבר את הכושי הוא בשורת מפלת הרשעים כביעור חמץ והוא עבר לפניהם הוא הכניעה לעשו הרשע ויעבר מלכם לפניהם הוא הכנה לתוס' קדושה וק"ל:

תוספתא מסכת ברכות (ליברמן) פרק ו הלכה א

ברכת הזימון מן התורה שנ' ואכלת ושבעת וברכת זו ברכת הזימון את ה' אלהיך זו ברכה ראשנה על הארץ זו ברכת הארץ הטובה זו ירושלם שנא' ההר הטוב הזה והלבנון אשר נתן לך ה' זו הטוב והמטיב מניין שכשם שאתה מברך לאחריו כך מברך לפניו ת"ל אשר נתן לך משעה שנתן לך מניין אף על ההרים ועל הגבעות ת"ל על הארץ מנין אף על התורה ועל המצות ת"ל אשר נתן לך ואו' ואתנה לך את לוחות האבן ר' מאיר או' מנין שכשם שאתה מברך על הטובה כך אתה מברך על הרעה ת"ל אשר נתן לך ה' אלהיך אליך דיינך בכל דין שדנך בין במדת הטוב בין במדת פורענות

רמב"ם הלכות ברכות פרק א הלכה א - ד

הלכה א

מצות עשה מן התורה לברך אחר אכילת מזון שנאמר ואכלת ושבעת וברכת את יי' אלהיך, ואינו חייב מן התורה אלא אם כן שבע שנאמר ואכלת ושבעת וברכת, ומדברי סופרים אכל אפילו כזית מברך אחריו.

הלכה ב

ומדברי סופרים לברך על כל מאכל תחלה ואח"כ יהנה ממנו, ואפילו נתכוין לאכול או לשתות כל שהוא מברך ואח"כ יהנה, וכן אם הריח ריח טוב מברך ואח"כ יהנה ממנו, וכל הנהנה בלא ברכה מעל, וכן מדברי סופרים לברך אחר כל מה שיאכל וכל מה שישתה, והוא שישתה רביעית והוא שיאכל כזית, * ומטעמת אינה צריכה ברכה לא לפניו ולא לאחריה עד רביעית.

הלכה ג

וכשם שמברכין על ההנייה כך מברכין על כל מצוה ומצוה ואח"כ יעשה אותה, וברכות רבות תקנו חכמים דרך שבח והודיה ודרך בקשה כדי לזכור את הבורא תמיד אף על פי שלא נהנה ולא עשה מצוה.

הלכה ד

נמצאו כל הברכות כולן שלשה מינים, ברכות הנייה, וברכות מצות, וברכות הודאה שהן דרך שבח והודיה ובקשה כדי לזכור את הבורא תמיד וליראה ממנו.

האמונה והבטחון לרמב"ן פרק ז

ונשוב לדברינו ונאמר כי חלי הנפש הוא המעשה הרע. ובריאותה הוא המעשה הטוב והיא נהנית ושמחה בו כשידעה שמעשה מקובלים לפני בוראה כאלו אוכלת ושותה. ולזה נתכוין המתרגם ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו⁸⁰, והוו חדן בקרבניהון דאיתקבלו כאילו אכלין ושתין. ובפסיקתא⁸¹ ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו, שזנו עיניהם מזיו השכינה. רבי יוחנן אמר אכילה ודאית, שנאמר באור פני מלך חיים⁸², דבר להפסד, וכבר כתב החכם ר' עזרא ז"ל מה שיש בו די. אף אנו נאמר כי הדבר ידוע שאין כונת האכילה ודאית להפסיד דבר הנאכל אלא להוסיף לאוכל עוד תענוגים וחיים. על כן

אמר אכילה ודאית, ולא חולק עם האומר שזנו עיניהם מזיו השכינה, אבל הוסיף פירוש על פירושו לומר שהנפש מתענגת ושמחה במעשיה המקובלים לפני הבורא כהנאת הגוף באכילה, והיא האכילה הודאית, וזהו תענוג הכתוב אז תתענג על ה' וגו'⁸³. ואין הכוונה עונג הגוף אלא עונג הנפש שהיא החכמה והמעשה הטוב. וכמו שאדם חייב לברך על מצות, כמו שאמר⁸⁴ כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן. וכמו שיש אכילה שצריכה ברכה לפנייה ולא לאחריה כגון פחות מכזית, ויש שטעונה לפנייה ולאחריה, כך יש מצות שטעונות ברכה לפנייהן ולא לאחריהן. ויש שטעונין לפנייהן ולאחריהן, כגון ברכת מילה וברכת התורה וכיוצא בהן.

לקח טוב כלל יא

ע"ל סברא שני' בהא דבמצות דאורייתא אין הברכה מעכבת ובמצות דרבנן מעכבת והוא עפ"י המבואר בתוספתא דברכות פ"ד וז"ל הנהנה מן העוה"ז כלום בלא ברכה מעל עד שיתירו לו כל המצות עכ"ל. ונלענ"ד כונת התוספתא דכמו דבנהנה הנאה גשמיית מן העוה"ז בלא ברכה מעל והברכה היא מתרת ההנאה כן הנהנה הנאה רוחנית מקיום מצוה ג"כ המתיר שלה הוא אך ברכת המצוה וזהו שאמרו עד שיתירו לו כל המצות ר"ל דברכות המצות יתירו לו כל המצות וכל אחת מברכות המצות תתיר את המצוה אשר עלי' היא נאמרת ודו"ק. [ועיין בספר משנת ר' אליעזר על המדרש רבה בריש פתיחתא דאיכה ד"ה על מאסה של תורה שהביא גמ' דנדרים דפ"א ע"א על מה אבדה הארץ על עזבם את תורתו וכו' על שלא ברכו בתורה תחלה וכו' וז"ל עיין שם בר"ן בשם ר"י דטעם הברכה משום דאסור ליהנות מעוה"ז בלא ברכה ופקודי ד' משמחי לב וכיון שלא ברכו בזה הראו שאין שמחה במענה פיהם ואין להם הנאה מד"ת וכו' עכ"ל. הרי דהבין הוא ז"ל בכונת הר"ן בשם ר"י דברכת התורה ענינה ברכת הנהנין וא"כ ה"ה די"ל כן גם בברכות המצות שגם במ' יש הנאת קיום מצוה וכו"ל]. ואולם לכאורה תיקשי ע"ז מהא דקיי"ל הלכתא גבירתא דמלל"נ ושהנאת קיום מצוה לא חשובה הנאה ועוד יוקשה ע"ז מהא דקיי"ל דברכות אין מעכבות במצות ואם קיים מצוה בלי ברכה יצא גם מדרבנן ואמאי הא הוי הנאת המצוה הנאה אסורה כיון שלא היתה שם ברכה המתרת וא"כ ראוי לומר גם בדיעבד דלא יצא וכדין תוקע בשופר של איסור הנאה דלא יצא גם בדיעבד למ"ד דמצות ליהנות ניתנו. אמנם באמת לק"מ שהרי המל"מ פ"ה מה' אישות ה"א כ' דהא דמלל"נ היינו רק בדיעבד שאם קיים מצוה באיסור הנאה לא חשיב קיום המצוה הנאה ויצא משא"כ לכתחלה גם מצוות חשיבי הנאה ואסור לעשותם לכתחלה באיסור הנאה עש"ה. (והמגיה למל"מ כ' שם שכן הוא ג"כ דעת המהר"ם די בוטון בתשובה וע"ע במגיה למל"מ פ"ה מאיסורי מזבח ה"ט) וא"כ שפיר גם מצות צריכות לכתחלה לברכה המתרת ההנאה וברכת המצוה היא עצמה מתרת ההנאה ותקנת החכמים כך היתה וכו"ל ושפיר ג"כ אין הברכות מעכבות בדיעבד ובדיעבד שוב הא קיי"ל דמלל"נ. ולפי"ז נראה דבמצות דרבנן דדעת הבעה"מ בראש השנה דהא דקיי"ל דמלל"נ היינו רק במצות דאורייתא אבל מצות דרבנן ליהנות ניתנו א"כ שוב שפיר הברכות מעכבות בהם גם בדיעבד וכמובן:

רמב"ם הלכות ברכות פרק יא הלכה ה - ז

הלכה ה

העושה מצוה ולא בירך, אם מצוה שעדיין עשייתה קיימת מברך אחר עשייה ואם דבר שעבר הוא אינו מברך, כיצד הרי שנתעטף בציצית או שלבש תפילין או שישב בסוכה ולא בירך תחלה חוזר ומברך אחר שנתעטף אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית, וכן מברך אחר שלבש להניח תפילין, ואחר שישב לישיב בסוכה וכן כל כיוצא באלו.

הלכה ו

אבל אם שחט בלא ברכה אינו חוזר אחר שחיטה ומברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על השחיטה, וכן אם כסה הדם בלא ברכה או הפריש תרומה ומעשרות או שטבל ולא בירך אינו חוזר ומברך אחר עשייה וכן כל כיוצא בזה.

הלכה ז

אין לך מצוה שמברכין אחר עשייתה אלא א טבילת הגר בלבד שאינו יכול לומר אשר קדשנו במצותיו וצונו שעדיין לא נתקדש ולא נצטוו עד שיטבול, לפיכך אחר שיטבול מברך על הטבילה מפני שהיה דחוי מעיקרו ולא היה ראוי לברך.

הגהות אשרי מסכת ברכות פרק א סימן יג

* בדלא מטא זמן יוצר אור דהיינו קודם הנץ החמה מברך אהבת עולם וקורים אחריה ק"ש וכי בא זמן יוצר אור דהיינו הנץ החמה מברך בא"י יוצר אור דברכות אין מעכבות זו את זו לומר כסדר. אבל אם הניח אחת לגמרי לא יצא ידי חובתו. וכל היכא שלא בירך קמי דמצוה מברך אחר המצוה ויוצא ידי חובתו. אכן בסעודה דאסור לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה כיון דעבר ואכל והגיע ברכה אחרונה הואיל ואידיחי אידיחי. ואנן נהיגין לקדש את האשה ולברך אח"כ ברכת אירוסין דאין זו ברכות הקידושין אלא משום ברכות דקידושין תקנוה והיכא דמקדש האשה בכסף או בשטר צריך לברך על קידושי אשה ולא אם קידש בביאה. האי מאן דעל לבי כנישתא ואשכח דגמרי צבורא פסוקי דזמרא אומר

ברוך שאמר וחותם מהולל בתשבחות ואומר תהלה לדוד ארוממך וכו' ודולג ואומר הילולים וגו' וחותם בישתבח וממהר ומתפלל עם הצבור. אבל לומר פסוקי דזמרה אחר התפלה לא דקודם ניתקנו. מא"ז:

ספר אור זרוע חלק א - הלכות קריאת שמע סימן כה

תנן התם אמר להם הממונה ברכו ברכה אחת והם ברכו וקראו עשרת הדברות שמע והי' אם שמוע ויאמר וברכו את העם ג' ברכות אמת ויציב ועבודה וברכת כהנים ובשבת מוסיפין ברכה אחת לאנשי משמר היוצאין מאי ברכה אחת פי' הא דקאמר אמר להם הממונה ברכו ברכה אחת מאי היא כי הא דרבה ורב יוסף בר אבא איקלעו להווא אתרא בעו מנייהו מאי ברכה אחת לא הוה בידיהו אתו ושיילו לרב יהודה מאי ברכה אחת אמר להו הכי אמר שמואל אהבה רבה. אמר ר' זריקא א"ר אמר ר' שמעון בן לקיש יוצר אור כי אתא ר' יצחק בר יוסף אמר הא דר' זריקא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דא"ר זריקא א"ר אמר ארשב"ל זאת אומרת ברכות אין מעכבות זו את זו אי אמרת בשלמא יוצר אור היינו דאמר ברכות אין מעכבות זו את זו אלא אי אמרת אהבה רבה מאי אין מעכבות זו את זו דילמ' משום דלא מטא זמן יוצר אור וכי מטא זמן יוצר אור אמרי ליה ולא היא לעולם אהבה רבה הווא אמרי וכי מטא זמן יוצר אור אמרי ליה ומאי אין ברכות מעכבות זו את זו סדר ברכות. פר"ח ז"ל הא דר' זריקא לאו בפ"י איתמר אלא מכללא איתמר כלו' שמע ר' זריקא לרשב"ל דאמר אין ברכות מעכבות זו את זו ודייק ברכה אחת יוצר אור אי אמרת דקרי יוצר אור בלבד ומניח אהבת עולם לגמרי וקורא ק"ש היינו דברכות אין מעכבות זא"ז דהא לא מעכבא לי' אהבה רבה אלא אי אמרת קורא אהבת עולם ברישא וקורא אחרי' שמע משום דאכתי לא מטי זמן יוצר אור וכי מטא הנץ החמה ומטי זמן יוצר אור קרי לי' נמי יוצר אור מאי אין מעכבות זו את זו דהא קרי להו לתרווייהו אלא לאו יוצר אור ואהבה רבה מניחה לגמרי והיינו דברכות אין מעכבות זא"ז ואמר וכי מכללא הוי מאי איכא למימר הא אתבריר' דיוצר אור היא ודחינא אי מכללא שמעי' איכא למימר ברכה אחת ששינוי במסכת' תמיד אהבת עולם היא ומאי ברכות אין מעכבות זא"ז דקאמר רשב"ל סדר ברכות פי' דאי קדים ברכת אהבת [עול'] לשל יוצר או' לא מעכבא אלא הדר בריך בתר אהבת עולם ברכת יוצר אור וכיון דהא דאמר רשב"ל לא אברירא לן דאיתמר בהדיא משמי' דהא רב יצחק בר יוסף אמר מכללא איתמר עבדי' כשמואל דאמר בהדיא אהבה רבה והאידינא אי אקדים וברוך אהבת עולם וקרי ק"ש והדר קרא יוצר אור יוצא ידי חובה דברכות לקרותן כסדרן אין מעכבות זו את זו אבל אם הניח אחת לגמרי לא יצא ידי חובתו עד כאן לשונו. למדנו מכאן דכל היכא שלא בריך קודם המצוה מברך לאחר כן ויוצא ידי ברכה וראיה לדבר טבילת גר שמברך אחר טבילה משום גברא דלא חזי לא מצי לברך קודם לכן ה"ה לשכח דלא אפשר לי' לברך כבר עובר לעשייתה שמברך לאחר כך. ותו ראי' דאמר בירושלמי פ' הרואה שחיטה אימתי מברך עלי' ר' יוחנן אומר עובר לשחוט ר' יוסי בר נהוראי אומר משישחוט למה שלא תתנבל בשחיטתה הרי למדנו שאדם יוצא ידי חובת הברכה אחר עשיית המצוה מעתה היכא ששכח לברך עובר לעשייתה יברך אחר כך כההיא דפ' שלשה שאכלו דאמר רבינא (הילכתא) [הלכך] אפי' גמר כל הסעודה כולה יחזור ויברך אמר רבינא מנא אמינ' לה דתניא טבל ועלה בעלייתו אומר אקב"ו על מצות טבילה ולא היא התם מעיקרא גברא דחוי' הוא והשתא הוא דמחזי הכא מעיקרא גברא חזיא הוא והשתא הוא דאדחי הוי נראה ונדחה וכל שנראה ונדחה שוב אינו נראה. נראה בעיני דליתא לראי' דרבינא מגר מיהו דרבינא לענין סעודה איתמר ולפר"ח דפי' התם דלית הילכתא כרבינא אם באת לדמותה לשאר מצות תיקשי דפר"ח אדפר"ח דהכא פסיק דמצי לברך יוצר אור אחר ק"ש אלא ודאי היא דרבינא שאני דמיירי בסעודה דאסור לאדם שיהנה מן עוה"ז בלא ברכה וכיון דעבר ואכל והגיע ברכה אחרונה [צריך לברך ברכה אחרונה] משא"כ ברכת המצות הואיל ואין אחרי' ברכה אימא אפי' אחר מעשה יחזור ויברך. והביא ראי' הרב רבי' משה ב"ר יעקב זצ"ל דתנן סוף פרק ערבי פסחים בריך על הפסח פטר את הזבח וזבח היא חגיגת י"ד והיתה נאכלת בראשונה והיכי משכחת לה לאו כגון ששכח ואכל הזבח בלא ברכה והביאו את הפסח וברך עליו וקתני פטר הא לא בריך על הפסח לא פטר וצריך לברך על הזבח אף על פי שגמר ואכל דהיינו כרבינא ודלא כדברי הרב רבי' משה ב"ר מיימון זצ"ל שכתב שאם קדש את האשה ולא בריך קודם קידושין לא יברך אחר קידושין אפי' לפי דבריו שעושה אותו כברכת המצות מיהו אנו נהגינן לקדש ואח"כ לברך דאין זו ברכת הקידושין הואיל שאין אנו מברכין אקב"ו לקדש את האשה או על קידושי אשה אלא משום חובת אירוסין תקנוהו כמו שתקנו שש ברכות לחובת נישואין ואסר לנו את הארוסות לעצמינו מלאו דלא תסור דכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה ומדרבנן. ה"ג מאן דבעי למנסב איתתא מבעי לי' לקדוש' ברישא ולברוכי ברכת אירוסין ולא נברך ברישא טעמא מאי מכדי אכתי לא קניא לה והיכי מברכי' ואסר לנו את הארוסות אלא לקדש ברישא והדר מברך שבעה ברכות מידי דהוה אטבילה טעמא מאי טביל והדר מברך משום גברא דלא חזי הכי נמי עד דמקדש לא קני' לה ולא שנא מטבילה ע"כ ה"ג. מיהו היכא דמקדש את האשה בכסף ובשטר צריך לברך אקב"ו על קידושי אשה ולא כשמקדש בביאה משום דטריד בטרדא דמצוה דהכי אמר בירושלמי כל המצות טעונות ברכה בשעת עשייתן חוץ מתקיעה וטבילה וי"א קידושין בבטילה משמע אבל שאר קידושין כסף או שטר צריכי ברכה בשעת עשייתן לרב הונא ולר' יוחנן עובר לעשייתן וקיימא לן כר' יוחנן דפליג ארב הונא התם בירושלמי דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן פ' קמא דביצה וכש"כ גבי רב הונא תלמידי' וה"נ פ"ק דפסחים:

רא"ש מסכת חולין פרק ו סימן ו

כתב בעל הלכות שמכסה תחלה ואח"כ מברך. ואף על גב דכל המצות מברך עליהן^(ש) עובר לעשייתן. הני מילי בתחלת המצוה. אבל זו סיום מצוה היא ובאמצע מצוה אינו ראוי לברך. הילכך מברך על השחיטה קודם התחלת המצוה. ועל כסוי אחר גמר המצוה.^{כב} והעולם לא נהגו כן^{כג(ת)} משום דחשיבי כסוי מצוה בפני עצמה:

ספר אבודרהם ברכת המצות ומשפטיהם

כתב בעל המאור (אינו לפנינו) דלאו דוקא בכל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן שהרי יש מצות שבשעת קיומן מברך עליהן ולא עובר כגון ישיבת סוכה שאין אנו מברכין קודם ישיבה אלא אחר ישיבה. הילכך כל מצוה שיש שהות בעשייתה כדי לברך עליה עד שלא נגמרה כגון ישיבת סוכה שכל היום הוא יושב אין צריך לברך עובר אלא בשעת קיומן. וכגון נטילת לולב שכל זמן שנטלו בידו עושה המצוה וכגון להתעטף בציצית שכל היום היא מצותו וכן להניח תפילין יכול אדם לברך בשעת קיומן ולא עובר. וכן כל כיוצא באלו ולא הוצרך לומר עובר לעשייתן אלא למצות שאלו לא בירך קודם התחלתן שוב אינו יכול לברך בשעת קיומן שאינו מאריך בהם כגון מילה ושחיטה וכסוי הדם ותקיע' שופר שאי אפשר לתקוע ולברך ביחד וכן כל כיוצא באלו צריך לברך עובר לעשייתן. ע"כ

תוספות הרא"ש מסכת ברכות דף טו עמוד א

אבל תרומה דרבנן דאי עבד שפיר דמי. אבל אי הוויא ברכת תרומה דאורייתא משמע דתרומתו אינה תרומה דהברכה מעכבת הפרשה, אף על גב דברכות אינן מעכבות היינו משום דהויין מדרבנן אבל אי הויין דאורייתא מעכבות ולא הוויא הפרשה.

פני יהושע מסכת ברכות דף טו עמוד א

שם אבל תרומה משום ברכה וברכה דרבנן ולא בברכה תליא מילתא. נראה דלרווחא דמילתא מסיק הכי בחדא דאית ביה תרתי טעמי כיון דקושטא דמילתא הכי הוא דפשיטא לן במכילתין דברכות המצות אינן אלא מדרבנן, אבל באמת אפילו אי הוי ברכת תרומה מדאורייתא ואינו יוצא לרבי יוסי בדיעבד אפ"ה מתוקמא שפיר מתני' דתרומה כרבי יוסי לענין דיעבד דתרומה עצמה דתרומת החרש תרומה כיון דלאו בברכה תליא מילתא, אלא דלפי"ז לא ידעתי למה כתב רש"י בסמוך בד"ה ממאי דל"ג אפילו, ולכאורה כוונתו דהא דקאמר דלמא רבי יהודה היא היינו משום דלא מתוקמא ליה שפיר כרבי יוסי דאפשר דר' יוסי לא שני ליה בין דאורייתא לדרבנן דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון וכי היכא דס"ל בק"ש דאפילו בדיעבד לא יצא ה"ה בתרומה, ונראה שמה שהכריחו לרש"י ז"ל לזה היינו משום דלשון הגמרא דבסמוך דקאמר במאי אוקימתא כרבי יוסי ואלא הא דתניא כו' א"כ משמע דלמאי דבעי למימר מעיקרא ודילמא ר"י היינו משום דכרבי יוסי לא מתוקמא כלל כל זה נראה לי בכוונת רש"י. אמנם לפי מאי שפירשתי יתבאר דשפיר גרס אפילו דהא כרבי יוסי ממה נפשך לעולם מתוקמי שפיר דאף את"ל דלא שני ליה בין דאורייתא לדרבנן אפ"ה אתי שפיר דבדיעבד מיהו תרומתו תרומה דמ"ש מכל ברכות המצות שיש במצותן מעשה שאין הברכות מעכבות המצוה. והא דאמרין נמי בסמוך במאי אוקימתא כרבי יוסי ואלא הא דתניא כו' מצאתי ישוב לזה בש"ס דפוס פרקנפורט שנ"ב נ"א במאי אוקימתא כרבי יוסי דאי ר"י כו', ונראה שהוגה כן על פי גדול אחד ונתכוון לאותן הדברים עצמן שכתבתי דודאי לעולם בכל ענין מתוקמא שפיר מתני' דתרומה כרבי יוסי אלא הא דקאמר במאי אוקימתא כרבי יוסי ואלא הא דתניא היינו להך אוקימתא דמוקי לה דוקא כר' יוסי דאי ר"י אפילו לכתחילה נמי ואהא מקשה שפיר ואלא הא דתניא כו', כן נראה לי בכוונת בעל הג"ה כיון שפירוש זה מוכרח מצד עצמו כדפרישתי, וא"כ לפי"ז למאי דכתב רש"י דל"ג אפילו היינו בענין אחר ואין להאריך ודו"ק:

רש"י דברים פרשת כי תבוא פרק כו פסוק יג

ולא שכחתי - מלברך על הפרשת^ט מעשרות:

רש"י מסכת ברכות דף מ עמוד ב

מלברכך - ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להפריש תרומה ומעשר.

בית יוסף יורה דעה סימן א

ז וחרש המדבר ואינו שומע וכו' לכתחלה לא ישחוט כו'. ז"ל הרא"ש בריש חולין (סי' ג) כתב הרמב"ם (פ"ד ה"ט) מומחה שנשתתק והוא מבין ושומע שוחט לכתחלה וכן מי שאינו שומע הרי זה שוחט שנשתתק כתב שוחט לכתחלה אבל באינו שומע כתב הרי זה שוחט ולא כתב לכתחלה לפי שאינו שומע הברכה אין לו לשחוט לכתחלה כדתנן בריש תרומות (פ"א מ"ב) חרש המדבר ואינו שומע לא יתרום ואם תרום תרומתו תרומה והכי אמרינן בפ"ב דברכות (טו:) דבכל המצות חוץ מקריאת שמע אף על פי שלא השמיע לאזנו יצא ודוקא בדיעבד עכ"ל ואף על פי שהרמב"ם השוה נשתתק לאינו שומע

שכך כתב וכן מי שאינו שומע וכי היכי דנשתתק שוחט לכתחלה הוא הדין לאינו שומע ועוד דהרי זה שוחט שכתב באינו שומע לכתחלה משמע יש לומר דהיינו מדין תורת שחיטה אבל מטעם הברכה יש חילוק ביניהם ובעל העיטור (הל' שחיטה כא:) כך כתב ודחה דברי האומר דמדבר ואינו שומע שוחט לכתחלה: ודע שכתוב בהגהת אשירי (סי' ג) בשם אור זרוע (ח"א סי' שסז נא.) דאלם לא ישוחט לכתחלה מפני שאינו יכול לברך כדתנן בפ"ק דתרומות (מ"ו) האלם והערום לא יתרוממו ואם תרמו תרומתן תרומה ומפרש בירושלמי (פ"א ה"א) משום ברכה ואין אחר העומד על גביו יכול לברך על שחיטה אבל שנים ששוחטין אחד מברך על שניהם מיהו איני יודע אם הוא הדין אלם [אם] יוצא בברכת אחר כששנים שוחטים הואיל ואין אלם עצמו יכול לברך עכ"ל. וקשה לי על הרא"ש כיון דגמר מתרומה לאינו שומע דלא ישוחט לכתחלה אמאי לא גמר מינה לנשתתק נמי דלא ישוחט לכתחלה וכדמפרש בירושלמי טעמא דאלם לא יתרומ ויש לומר דטעמא דהרא"ש דמתניתין דתרומות לא תני תקנתא אבל אין הכי נמי שאם בירך לו אחר כיון שהוא שומע לכתחלה נמי תורם: וכתב עוד בהגהת אשירי (סי' ג) בשם אור זרוע (שם): דחרש המדבר ואינו שומע אף על גב דגמיר הלכות שחיטה ומוחזק דשחיט שפיר לא אכלינן משחיטתיה עכ"ל. ותמיהני דהא תניא בפ"ק דחגיגה (ב:) דבין מדבר ואינו שומע בין שומע ואינו מדבר הרי הן כפקחין לכל דבריהם:

רמב"ם הלכות מילה פרק ג הלכה ו

גר שמל קודם שנתגייר וקטן שנולד כשהוא מהול כשמטיפין ממנו דם ברית אינן צריכין ברכה, וכן אנדרוגינוס אין מברכין על מילתו מפני שהוא אינו זכר ודאי. +/השגת הראב"ד/ וכן אנדרוגינוס אין מברכין על מילתו מפני שאינו זכר ודאי. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ אם אנדרוגינוס ספק מברך עליו מפני שהוא ספק דאורייתא ועל ספק דאורייתא מברכין חוץ מן הדמאי מפני שרוב עמי הארץ מעשרין הן עכ"ל.+

רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ו הלכה יג

בזמן הזה שאנו עושין שני ימים טובים, יושבין בסוכה שמונה ימים, וביום השמיני שהוא יום טוב ראשון של שמיני עצרת יושבין בה ואין מברכין לישב בסוכה, וכן טומטום ואנדרוגינוס לעולם אין מברכין לישב בסוכה מפני שהן חייבים מספק ואין מברכין מספק. +/השגת הראב"ד/ וכן טומטום ואנדרוגינוס לעולם אין מברכים לישב מפני שהן חייבים מספק. א"א רואה אני מדבריו שהנשים שהם רשות אין מברכות כלל ואין הכל מודים לו, ואני רואה מדברי רבא (שבת כג) דאמר הטעם לדמאי שאין מברכין על הפרשת מעשרות משום דרוב עמי הארץ מעשרין הם הא לאו הכי מספיקא מברכין מפני שהוא ספיקא דאורייתא מעתה ידעין ודאי טומטום ואנדרוגינוס חייבין לברך.+

רא"ש מסכת חולין פרק ו סימן א

א [דף פג ע"ב] כסוי הדם^[כ] נוהג בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית בחולין^(א) אבל לא במוקדשין^(ב). ונוהג בחיה ועוף^(א) במזומן ושאינו מזומן. ² ונוהג בכוי מפני הוא ספק. ואין שוחטין אותו ביי"ט ואם שחטו אין מכסין דמו^(ד) ואם נשאר מן הדם עד הלילה יכסה ולא יברך. ולכתחלה לא ישוחט ויקבל הדם בכלי ויכסה בלילה^(ה). דאסור לשחוט בכלי^(ו). מצאתי כתוב בשם ה"ר יונה ז"ל שצריך לברך^(ר) על הכסוי. וראיתו מההוא דפרק במה מדליקין (דף כג א) דאין מברכין על הדמאי^(ח) מפני שהוא ספק דדבריהם משמע הא ספיקא דאורייתא מברכין עליו וכי ספיקא דאורייתא הוא דשמא הוא חיה. ואינה ראייה דהכי פירושא מצוה שתקנו חכמים לעשות מספק כגון דמאי שהזקיקו חכמים לקונה מעם הארץ לעשר מספק אין צריך לברך עליו. ואף על פי שאנו מברכין על שאר תקנות של חכמים וצונו מדכתיב לא תסור הכא לא תקנו אלא מספק ואין מברכין עליו^(ט). ולא שייך לדקדק משם הא ספיקא דאורייתא מברכין עליה. כי לא בא להוציא אלא שאר תקנות חכמים שמברכין עליה. אבל מצוה שאדם מצווה לעשות מספק כיון דברכות אינן מעכבות טוב שיעשה המצוה ולא יברך^(י) שלא יעבור על לא תשא וכ"כ הרמב"ם ז"ל: [דף פד ע"א] תנו רבנן אשר יצוד^(ז) ציד חיה אין לי אלא אשר יצוד. נצודים ועומדין כגון אווזין ותרנגולין מנין ת"ל ציד מ"מ א"כ למה נאמר אשר יצוד⁷ למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה הזאת: